

Vilma Suonperä

**YSTÄVYYSSUHTEET JA EMOTIONAALINEN
OIREILU KANTASUOMALAISILLA JA
MAAHANMUUTTAJATAUSTAISILLA
NUORILLA**

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Joulukuu 2022

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ystävyys-suhteiden määrän ja laadun yhteyttä nuorten emotionaaliseen oireiluun, erikseen kantasuomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten ryhmissä tarkasteltuna. Maahanmuuttajanuorten ryhmän osalta tutkin myös, miten ystävyys-suhteiden etnisyys on yhteydessä emotionaaliseen oireiluun. Aiempaan tutkimus- ja teoretietoon pohjautuen oletin ystävyys-suhteiden määrän ja laadun olevan negatiivisesti yhteydessä emotionaalisen oireilun määrään kummassakin väestöryhmässä, sekä erityisesti ystävyys-suhteiden laadun osalta yhteyden olevan voimakkaampi maahanmuuttajanuorten ryhmässä. Toisen tutkimuskysymyksen osalta oletin sekä samaan että eri etniseen ryhmään kuuluvien ystävien määrän olevan negatiivisesti yhteydessä maahanmuuttajataustaisten nuorten emotionaaliseen oireiluun.

Tutkimuksen aineisto oli kerätty osana Maahanmuuttajanuorten Psykososiaalinen Tukeminen Koulussa - interventiotutkimushanketta. Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin hankkeen aloitusajankohtana 16:ssa suomalaisessa koulussa nuorilta kerättyä kyselylomakeaineistoa ($N = 1977$). Ystävyys-suhteiden määrää ja etnisyyttä mitattiin kolmella tutkimusprojektia varten muodostetulla kysymyksellä, ystävyys-suhteiden laatua sosiaalista tukea mittaavan Multidimensional Scale of Perceived Social Support (MSPSS) -kyselyn ystävilta saatua tukea koskevalla osiolla, ja emotionaalista oireilua Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) -kyselyn emotionaalista oireilua mittaavalla alaskaalalla. Aineisto analysoitiin korrelaatioanalyysiä ja lineaarista regressioanalyysiä hyödyntäen.

Tulokset osoittivat ystävyys-suhteiden laadun olevan oletusten mukaisesti negatiivisesti yhteydessä emotionaaliseen oireiluun sekä kantasuomalaisilla että maahanmuuttajataustaisilla nuorilla. Ystävyys-suhteiden määrän osalta negatiivinen yhteys emotionaaliseen oireiluun havaittiin kantasuomalaisten, mutta ei maahanmuuttajataustaisten nuorten ryhmässä. Vastoin oletustani, tulokset eivät osoittaneet samaan eivätkä eri etniseen ryhmään kuuluvien ystävien määrän olevan yhteydessä emotionaaliseen oireiluun maahanmuuttajanuorilla. Kokonaisuutena tutkimus kuitenkin vahvisti näkemystä ystävyys-suhteiden tärkeydestä nuorten mielenterveydelle ja antoi arvokasta tietoa aiempien ulkomaisten tulosten yleistymisestä myös suomalaisväestöön. Yhteenvedon voidaan todeta tukea tarjoavien ystävyys-suhteiden olevan olennainen nuorten psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttava tekijä, jota olisi tärkeää pyrkiä tukemaan esimerkiksi kouluissa toteutettavilla interventioilla.

Avainsanat: emotionaalinen oireilu, maahanmuuttajat, nuoruusikä, ystävyys-suhteet

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
1.1 Emotionaalinen oireilu nuoruusiässä.....	1
1.2 Maahanmuuttajanuorten emotionaalinen oireilu	2
1.3 Ystävyyssuhteiden merkitys nuoren hyvinvoinnille.....	3
1.4 Ystävyyssuhteiden merkitys maahanmuuttajataustaisilla nuorilla	5
1.5 Tutkimuskysymykset ja hypoteesit.....	6
2. MENETELMÄT	8
2.1 Tutkittavat ja tutkimusaineisto	8
2.2 Mittarit ja muuttujat.....	8
2.3 Tilastolliset analyysit.....	10
3. TULOKSET	11
3.1 Kuvailevat tulokset	11
3.2 Ystävyyssuhteiden määrän ja laadun yhteys emotionaaliseen oireiluun	12
3.3 Ystävyyssuhteiden etnisyyden yhteys emotionaaliseen oireiluun maahanmuuttajanuorilla ...	14
4. POHDINTA	16
4.1 Ystävyyssuhteet ja emotionaalinen oireilu nuoruusiässä	16
4.2 Ystävyyssuhteiden määrän ja laadun yhteys emotionaaliseen oireiluun	17
4.3 Ystävyyssuhteiden etnisyyden yhteys emotionaaliseen oireiluun maahanmuuttajanuorilla ...	19
4.4 Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset.....	20
4.5 Tutkimuksen merkitys	22
LÄHTEET	24

1. JOHDANTO

Nuoruusikä on kehitysvaiheena erityisen tärkeä yksilön psykososiaaliselle kehitykselle, koska sen aikana yksilön oletetaan muodostavan vakiintuneen, yksilöllisen identiteettinsä, omaksuvan aikuisten ihmissuhteiden toiminnan ja oppivan kohtaamaan erilaisia ongelmatilanteita itsenäisesti (Meeus, 2016). Nuori käy läpi itsenäistymisen prosessia, jossa vanhemmista irtautumisen myötä edetään kohti alati lisääntyvää autonomiaa ja toimijuutta omassa elämässä (Coleman, 2011). Nuoruusiän kehityksellistä merkitystä on pyritty selittämään esimerkiksi psykodynaamisten teorioiden avulla. Näistä Eriksonin psykososiaalinen teoria korostaa nuoruusiän merkitystä yksilöllisen identiteetin löytämisen näkökulmasta (Erikson, 1950). Erikson (1994) määrittelee identiteetti-termin läpi elinkaaren kehittyväksi persoonallisuuden perusominaisuudeksi, joka mahdollistaa jatkuvan, koherentin persoonallisuuden säilymisen eri elämänvaiheissa. Jos autonomian ja identiteetin kehitystehtävät jäävät nuoruusiässä saavuttamatta, se voi aiheuttaa vaikeuksia myöhempisiin kehitysvaiheisiin (Erikson, 1950).

Nuoruusikään kuuluvien kehitystehtävien ratkaisu ei kuitenkaan ole helppo tehtävä, sillä puberteetin aiheuttamat psyykkiset ja fyysiset muutokset vaativat nuorelta jatkuvaa sopeutumista. Monet mielenterveyden häiriöt alkavatkin oireilla juuri nuoruudessa (Aalto-Setälä & Marttunen, 2007). Nuorten mielenterveyteen vaikuttavat monet sosiaaliset tekijät, joiden tunnistaminen on tärkeää, jotta nuoria voidaan tukea oikealla tavalla ja näin ennaltaehkäistä emotionaalisten haasteiden kärjistymistä. Tässä tutkimuksessa olen kiinnostunut erityisesti ystävyys-suhteiden merkityksestä nuorten mielenterveyden kannalta. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten ystävyys-suhteiden laatu ja määrä ovat yhteydessä suomalaisnuorten emotionaaliseen eli masennus- ja ahdistusoireiluun, ja ovatko yhteydet erilaisia kantasuomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten ryhmissä. Maahanmuuttajanuorten ryhmän osalta tarkastelen lisäksi, onko ystävyys-suhteiden etnisyydellä merkitystä nuoren emotionaalisen hyvinvoinnin kannalta.

1.1 Emotionaalinen oireilu nuoruusiässä

Mielenterveys on monitahoinen ilmiö, ja se voidaan käsittää eri tavoin lähestymistavasta riippuen. Maailman terveysjärjestö (WHO) määrittelee mielenterveyden psyykkisen hyvinvoinnin tilaksi, jossa

ihminen pystyy selviytymään elämän haasteista, näkemään omat kykynsä, oppimaan ja työskentelemään sekä osallistumaan yhteisönsä toimintaan (World Health Organization [WHO], 2022). Nuoruusiän mielenterveyttä arvioitaessa korostuvat erityisesti vertaissuhteet, opiskeluissa edistyminen ja kehityksen eteneminen. Mielenterveyden häiriö voi nuorella aiheuttaa esimerkiksi opiskeluiden lamaanumista, ihmissuhdeongelmia ja vetäytymistä aiemmin kiinnostaneiden asioiden tekemisestä (Lönqvist ym., 2021).

Yleisimpiä mielenterveysongelmia nuoruusiässä ovat ahdistuneisuus-, käytös-, mieliala-, ja päihdehäiriöt (Merikangas ym., 2010), ja noin joka viides suomalaisnuori kärsii jostain mielenterveyden häiriöstä (Aalto-Setälä & Marttunen, 2007). Viimeaikaiset tutkimukset osoittavat erityisesti emotionaalisten ongelmien, kuten ahdistus- ja masennushäiriöiden, esiintyvyyden olevan kasvussa nuorilla (Collishaw ym., 2010; Daly, 2022). Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen vuoden 2021 kouluterveyskyselyyn vastanneista suomalaisista kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista nuorista reilu kolmasosa (36 %) raportoi olleensa huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos [THL], 2021). Ahdistusoireilua viimeisen kahden viikon aikana raportoi kokeneen noin 29 % ja masennusoireilua 24 %. Koska mielenterveyshäiriöiden tyypillisin alkamisaika on juuri nuoruusiässä, on tärkeää tunnistaa tekijöitä, jotka tekevät yksilön erityisen haavoittuvaiseksi mielenterveyden häiriytymiselle tai toisaalta suojaavat siltä.

1.2 Maahanmuuttajanuorten emotionaalinen oireilu

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan yleisesti henkilöä, joka on muuttanut maasta toiseen (THL, 2021). Erotuksena ulkomaalaistaustaisen henkilön määritelmään, jolla voidaan viitata myös toisen polven maahanmuuttajiin, tässä tutkimuksessa käytän maahanmuuttaja-termiä viittaamaan ainoastaan ensimmäisen polven maahanmuuttajiin, eli niihin nuoriin, jotka ovat syntyneet ulkomailla. Yleisimmin Suomeen muutetaan perhesyiden, työn, opiskelun tai pakolaisuuden vuoksi (Sutela & Larja, 2015).

Maahanmuuttoon liittyy useita tekijöitä, jotka saattavat altistaa nuoren mielenterveyden ongelmille. Uuteen maahan muutto ei ainoastaan edellytä sopeutumista uuteen kieli- ja kulttuuriympäristöön, vaan voi tuoda mukanaan myös syrjäntäkokemuksia, taloudellista epävarmuutta, muutoksia sosiaalisessa statuksessa sekä perheen ja suvun tarjoaman sosiaalisen tuen vähenemisen, mitkä kaikki lisäävät mielenterveysongelmien riskiä (Castaneda ym., 2012.; Kirmayer ym., 2011; Sangalang ym., 2019; Schwartz ym., 2010). Mikäli maahanmuuton syynä on pakolaisuus,

on taustalla usein traumaattisia kokemuksia, joilla on todettu olevan vakavia ja pitkäaikaisia seurauksia mielenterveyteen (Betancourt ym., 2017; Fazel ym., 2005).

Vaikka yllä mainittujen tekijöiden voisi olettaa lisäävän maahanmuuttajanuorten psyykkistä oireilua, ovat useat tutkimukset osoittaneet maahanmuuttajataustaisilla lapsilla ja nuorilla olevan kantaväestöön verrattuna jopa vähemmän emotionaalisia ongelmia (Beiser ym., 2002; Chang ym., 1995; Kirmayer ym., 2011). Näyttö on kuitenkin ristiriitaista, sillä osassa tutkimuksista maahanmuuttajanuoret ovat puolestaan raportoineet kantaväestön nuoria suurempia määriä psykologisia oireita, kuten ahdistusta ja masennusta (Smokowski & Bacallao, 2007; Vieno ym., 2009; Walsh ym., 2010). Myös aiemmin mainitun THL:n kouluterveyskyselyn vuoden 2017 toteutuksessa maahanmuuttajanuoret raportoivat noin kaksi kertaa enemmän ahdistusta kuin kantasuomalaisnuoret (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [THL], 2018).

Maahanmuuton syyllä näyttäisi olevan nuoren hyvinvoinnin kannalta suuri merkitys, sillä kansainvälinen tutkimus osoittaa pakolaistaustaisilla maahanmuuttajilla olevan kantaväestöä merkittävästi suurempi riski tiettyjen psykiatristen häiriöiden kehittymiselle (Carta ym., 2005). Erityisesti traumaperäisen stressioireilun on havaittu olevan huomattavasti yleisempää pakolaistaustaisilla maahanmuuttajilla kuin muussa väestössä (Kirmayer ym., 2011). Sen sijaan esimerkiksi työperäisistä syistä maahan tulleiden henkilöiden osalta psyykkisen oireilun on toisinaan raportoitu olevan vähäisempää kuin kantaväestössä (Kirmayer ym., 2011). Mahdolliseksi selitykseksi tälle on esitetty valikoitumista. Maahanmuuttajastatuksen saaminen edellyttää erilaisten vaatimusten täyttämistä, minkä vuoksi prosessi suosii keskimääräistä terveempiä, resilientimpiä ja koulutetumpia perheitä (Bostean, 2013; Rosenzweig ym., 2004). Toisaalta tutkimustulokset saattavat todellisten erojen sijaan heijastaa myös kulttuurieroista johtuvaa aliraportointia (Jimenez ym., 2012).

1.3 Ystävyysuhteiden merkitys nuoren hyvinvoinnille

Vertaissuhteet ovat keskeisessä roolissa nuoruusiän kehitystehtävien eli autonomian ja identiteetin muodostumisen kannalta. Suhteet toisiin nuoriin tarjoavat läheisyyttä, jota ennen haettiin vanhemmilta, ja tukevat näin autonomian rakentumista (O'Connor ym., 2022; Sigelman, 2014; Way & Silverman, 2012). Kun aikaa vietetään yhä enemmän ikätovereiden seurassa, kasvaa ystävyysuhteiden laadun ja niiden tarjoaman tuen merkitys entisestään (De Goede ym., 2009; Laursen & Collins, 2011). Ystävyysuhteiden muutosta nuoruudessa voidaan tarkastella myös

Eriksonin (1950) psykososiaalisen kehityksen teorian pohjalta. Eriksonin nimeämä identiteetin etsinnän vaihe voi selittää nuoruusiälle tyypillistä tarvetta hakeutua laajempaan vertaisryhmään, johon identifioitumisen kautta omaa minäkuvaa rakennetaan (Cotterell, 2007; Pica & Verno, 2012).

Tutkimukset osoittavat monia positiivisia yhteyksiä nuorten sosiaalisten suhteiden ja mielenterveyden välillä. Vaikka ystävyys-suhteita voidaan tarkastella ja määritellä monin tavoin, keskitytään tässä tutkimuksessa kahteen laajasti tutkittuun tekijään: laatuun ja määrään. *Ystävyys-suhteen laatu* on yläkäsite, joka pitää sisällään useita positiivisia ominaisuuksia, kuten sen tarjoaman emotionaalisen ja sosiaalisen tuen, luottamuksen ja läheisyyden, sekä yhden negatiivisen ulottuvuuden, konfliktin (Kenny ym., 2013; Schacter ym., 2021). *Ystävyys-suhteiden määrällä* puolestaan viitataan nuoren sosiaaliin piireihin kuuluvien ystävien lukumäärään.

Suuri osa tutkimusnäytöstä on keskittynyt ystävyys-suhteiden laadun merkitykseen mielenterveysongelmilta suojaavana tekijänä. Tutkimuskirjallisuuden mukaan jopa yksi laadukas ystävyys-suhde, joka tarjoaa nuorelle tukea ja luottamusta, suojaa nuorta sosiaalisilta ja emotionaalisilta ongelmilta (Waldrip ym., 2008). Toisaalta heikkolaatuiset ystävyys-suhteet, jotka sisältävät negatiivisia piirteitä, kuten konflikteja, tuen puutetta ja painostusta, ovat yhteydessä suurempaan määrään masennus- ja ahdistusoireita (La Greca & Harrison, 2005; You & Bellmore, 2012). Myös ystävyys-suhteiden määrän yhteyttä nuorten mielenterveyteen on tutkittu kattavasti. Esimerkiksi Bayerin ja kumppaneiden tutkimuksessa kaveriryhmään kuulumisen näytti suojaavan kiusatuksi tulemisesta negatiivisilta emotionaalisilta vaikutuksilta, mutta samaa yhteyttä ei havaittu, mikäli lapsella oli vain yksi, hyvä ystävä (Bayer ym., 2018). Toisessa tutkimuksessa havaittiin enemmän internalisoivia ja sosiaalisia ongelmia nuorilla, joilla oli keskimääräistä vähemmän ystäviä (Waldrip ym., 2008).

Ystävyys-suhteilla on siis havaittu laaja-alaisia yhteyksiä nuorten mielenterveyden eri osaluokkiin. Tässä tutkimuksessa keskityn näistä emotionaaliseen oireiluun, koska tutkimusnäyttö on osoittanut ystävyys-suhteiden laadulla ja määrällä olevan erityisesti yhteyksiä masennus- ja ahdistusoireisiin. Esimerkiksi La Greca ja Harrisonin (2005) tutkimuksessa tarkasteltiin ystävyys-suhteiden eri ulottuvuuksien, kuten läheisimpien ystävyys-suhteiden laadun, yhteyttä masennukseen ja sosiaaliseen ahdistukseen 14–19-vuotiailla yhdysvaltalaisnuorilla. Positiiviset ominaisuudet, kuten hyväksyntä ja toveruus läheisimmissä ystävyys-suhteissa olivat yhteydessä vähäisempään määrään sosiaalisen ahdistuksen kokemuksiin, kun taas kiusaaminen ja negatiivinen vuorovaikutus ystävyys-suhteissa ennustivat suurempaa sosiaalista ahdistusta. Masennuksen osalta ystävyys-suhteiden negatiivisten ominaisuuksien, esimerkiksi kritiikin ja konfliktien todettiin ennustavan masennusoireilua. Tutkimuksen tulokset siis ehdottavat, että ystävyys-suhteiden hyvä

laatu voi suojata nuorta sosiaaliselta ahdistuneisuudelta, ja toisaalta huono laatu ennustaa emotionaalista oireilua (La Greca & Harrison, 2005).

1.4 Ystävyssuhteiden merkitys maahanmuuttajataustaisilla nuorilla

Ystävyssuhteiden laadulla ja määrällä on monia erityisiä merkityksiä maahanmuuttajanuorten joukossa. Strohmeierin ja kumppaneiden (2011) suomalaisväestössä toteuttamassa tutkimuksessa todettiin ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttajanuorten joutuvan kiusaamisen kohteeksi kantaväestöön kuuluvia nuoria useammin. Lisäksi maahanmuuttajataustaisiin nuoriin tiedetään kohdistuvan etnistä häirintää ja syrjintää, jotka puolestaan ovat yhteydessä suurempaan määrään psykologista oireilua (Benner ym., 2018). Positiivisten vertaissuhteiden on kuitenkin todettu suojaavan nuoria kiusatuksi tulemiselta, ja erityisesti maahanmuuttajanuorten populaatiossa ystävyssuhteiden tarjoaman tuen on todettu suojaavan etnisestä häirinnästä seuraavalta ongelmakäyttäytymiseltä (Hodges ym., 1999; Korol ym., 2020; Pellegrini ym., 1999). Eräässä norjalaisessa tutkimuksessa havaittiin maahanmuuttajien joukossa yhteys syrjintäkokemusten ja mielenterveysongelmien välillä, joskin yhteenkuuluvuuden ja toisiin ihmisiin luottamisen kokemus heikensi tätä yhteyttä ja mielenterveysongelmat olivat harvinaisempia osallistujilla, jotka kokivat sosiaalista tukea (Straiton ym., 2019). Lisäksi tutkimuksessa havaittiin vahvempi yhteys syrjinnän ja mielenterveysongelmien välillä niillä osallistujilla, jotka kokivat kuuluvuuden tunnetta ainoastaan synnyinmaahansa, verrattuna niihin osallistujiin, jotka kokivat kuuluvuutta sekä synnyin- että isäntämaahansa.

Vertaissuhteilla onkin erityinen rooli maahanmuuttajanuorten identiteetin muodostamisessa, jossa oleellisena osana on etnisen identiteetin rakentuminen. Etnisellä identiteetillä tarkoitetaan sellaista osaa yksilön sosiaalisesta identiteetistä, joka sisältää tiettyyn etniseen ryhmään kuulumisen kokemuksen ja yksilön siihen liittämät merkitykset (Phinney & Chavira, 1992). Useissa kansainvälisissä tutkimuksissa on todettu positiivisia yhteyksiä etnisen identiteetin ja mielenterveyden välillä (Balidemaj & Small, 2019; Berry ym., 2006; Umaña-Taylor & Shin, 2007). Esimerkiksi Balidemaj ja Small (2019) havaitsivat vahvemman etnisen identiteetin kokemuksen olevan yhteydessä korkeampaan psykologiseen hyvinvointiin. Lisäksi etninen identiteetti näyttää toimivan välittävänä tekijänä syrjinnän ja mielenterveyden välillä, vaimentaen syrjinnästä seuraavia negatiivisia mielenterveysvaikutuksia (Yip ym., 2008).

Sosiaalisten tekijöiden keskeinen rooli identiteetin rakentumiselle on huomioitu myös etnistä identiteettiä käsittelevässä tutkimuskirjallisuudessa. Useissa ystävyysuhteiden vaikutuksia tarkastelevissa tutkimuksissa onkin otettu huomioon erityisesti se, kuuluvatko ystävät tutkittavan henkilön kanssa samaan vai eri etniseen ryhmään. Etnisellä ryhmällä tarkoitetaan yleensä jaettua alkuperää tai kulttuuria, joista tarkastelen tässä tutkimuksessa erityisesti yhteistä syntyperää. Eräässä tutkimuksessa havaittiin positiivinen yhteys ystävyysuhteiden ja etnisen identiteetin kehityksen välillä, kun ystävät kuuluivat samaan etniseen ryhmään, mutta vastaavaa yhteyttä ei havaittu, kun ystävät kuuluivat eri etnisiin ryhmiin (Jugert ym., 2020). Lisäksi nuorten ystävyysuhteiden saman etnisen ryhmän sisällä on todettu suojaavan syrjinnän negatiivisilta mielenterveysvaikutuksilta (Ikram ym., 2016). Toisaalta maahanmuuttajanuoren ystävyysuhteet kantaväestöön näyttävät vähentävän koetun syrjinnän määrää ja lisäävän asuinmaahan samaistumista, joka puolestaan ennustaa vähäisempää ahdistusta ja parempaa terveyttä ylipäättään (Di Saint Pierre ym., 2015; Khan ym., 2020; Leszczensky ym., 2020; Schulz & Leszczensky, 2016).

Tutkimus ystävyysuhteiden erityisistä merkityksistä psykologiselle hyvinvoinnille maahanmuuttajanuorten ryhmässä on ollut vähäistä, ja esimerkiksi jaetun etnisen taustan merkitystä ei suomalaisessa tutkimuskirjallisuudessa ole tarkasteltu vielä lainkaan. Voidaan kuitenkin todeta, että ystävyysuhteilla näyttäisi olevan monenlaisia yhteyksiä mielenterveyteen, jotka pätevät niin kantasuomalaisten kuin maahanmuuttajataustaistenkin nuorten ryhmissä, ja näiden yhteyksien tutkiminen lisää ymmärrystämme nuoren psykososiaalisen kehityksen moninaisista mekanismeista.

1.5 Tutkimuskysymykset ja hypoteesit

Tämän tutkimuksen päätavoitteena on tarkastella ystävyysuhteiden merkitystä yläkouluikäisten suomalaisnuorten emotionaaliseen oireiluun. Tarkastelen yhteyttä erikseen kantasuomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten ryhmissä. Lisäksi tarkastelen maahanmuuttajaryhmän sisällä, onko ystävyysuhteiden etnisyydellä (ystävyysuhteet oman etnisen ryhmän sisällä vs. ystävyysuhteet muihin etnisiin ryhmiin kuuluvien nuorten kanssa) merkitystä nuoren hyvinvoinnin kannalta. Aiemman tutkimuksen perusteella asetetaan seuraavat tutkimuskysymykset ja hypoteesit:

1. Miten ystävyysuhteiden määrä ja laatu ovat yhteydessä nuorten emotionaaliseen oireiluun, erikseen kantasuomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten ryhmissä tarkasteltuna?

Aikaisemman tutkimuskirjallisuuden (erityisesti Bayer ym., 2018; La Greca & Harrison, 2005; Waldrip ym., 2008) perusteella oletan, että ystävyysuhteiden laatu ja määrä ovat negatiivisesti yhteydessä emotionaalisen oireilun määrään sekä kantasuomalaisten että maahanmuuttajanuorten ryhmissä. Lisäksi oletan Straitonin ja kumppaneiden (2019) tutkimukseen pohjautuen, että ystävyysuhteiden laadun merkitys nuoren hyvinvoinnille on suurempi maahanmuuttajanuorten kuin kantasuomalaisnuorten ryhmässä. Aiemman tutkimuksen puutteen vuoksi en aseta hypoteesia ystävyysuhteiden määrän mahdollisesta erilaisesta merkityksestä eri ryhmissä.

2. Miten ystävyysuhteiden etnisyys on yhteydessä nuorten emotionaaliseen hyvinvointiin maahanmuuttajien ryhmässä?

Aiempiin tutkimuksiin (Ikram ym., 2016; Khan ym., 2020; Schulz & Leszczensky, 2016) pohjautuen oletan, että sekä samaan että eri etniseen ryhmään kuuluvien ystävien määrä on negatiivisesti yhteydessä maahanmuuttajanuorten emotionaaliseen oireiluun. Aiemman tutkimuksen puutteen vuoksi en aseta hypoteesia liittyen eri etnisten ryhmien merkityksen keskinäiselle tärkeydelle.

2. MENETELMÄT

2.1 Tutkittavat ja tutkimusaineisto

Tutkimuksessa käytetty aineisto on osa kuuden EU-maan yhteistä Maahanmuuttajanuorten Psykososiaalinen Tukeminen Koulussa (Refugees Well School, RWS; Kankaanpää ym., 2022) -interventiotutkimushanketta, jonka tarkoituksena oli tutkia erilaisten koulussa toteutettavien psykososiaaliseen hyvinvointiin kohdennettujen interventioiden vaikuttavuutta erityisesti maahanmuuttajataustaisilla nuorilla. Tutkimusaineisto kerättiin Suomen osalta 16 vapaaehtoisesta yläkoulusta, joissa merkittävä osuus oppilaista oli maahanmuuttajataustaisia. Koulut rekrytoitiin lehti-ilmoituksen ja sähköpostilistojen kautta, sekä ottamalla suoraan yhteyttä koulujen rehtoreihin niillä alueilla, joilla asuu merkittävästi maahanmuuttajataustaista väestöä. Tutkimuksen aineisto kerättiin osallistuvien koulujen oppilailta sekä heidän vanhemmiltaan ja opettajiltaan sähköisellä kyselylomakkeella kolmessa aikapisteessä: ennen psykososiaalisten interventioiden alkua (T1) sekä heti (T2) ja noin kuusi kuukautta (T3) interventioiden päättymisen jälkeen. Osallistujille kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta korostaen sen vapaaehtoisuutta, minkä jälkeen he allekirjoittivat suostumuslomakkeen. Tutkimus on saanut Tampereen yliopiston ihmistieteiden eettiseltä toimikunnalta puoltavan lausunnon.

Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin Suomessa ensimmäisessä aikapisteessä (T1), syksyllä 2019 nuorilta kerättyä kyselylomakeaineistoa. Tutkimuksen lopulliseen otokseen kuului 1977 nuorta, joista 49.0 % oli poikia, 49.4 % tyttöjä ja 1.6 % nuoria, jotka valitsivat sukupuolen kohdalla vastausvaihtoehdon muu. Syntyperältään suomalaisia oli 89.9 % ja muualla kuin Suomessa syntyneitä 10.1 %. Maahanmuuttajista suurin osa oli syntynyt Irakissa, Syyriassa tai Venäjällä. Yleisimpiä syitä maahanmuutolle olivat pakolaisuus ja muutto vanhemman työn perässä.

2.2 Mittarit ja muuttajat

Ystävyys-suhteiden määrä. Ystävyys-suhteiden määrää mitattiin tätä tutkimusta varten laadituilla kolmella kysymyksellä: ”1. Montako Suomesta olevaa ystävää sinulla on?”; ”2. Montako ystävää sinulla on, jotka tulevat samasta maasta kuin sinä?”; ja ”3. Montako sellaista ystävää sinulla on, jotka eivät ole kotoisin samasta maasta kuin sinä, eivätkä ole Suomesta?”. Kysymyksistä muodostettiin

erilliset summamuuttajat kantasuomalaisille ja maahanmuuttajataustaisille nuorille. Maahanmuuttajataustaisten nuorten osalta ystävyys-suhteiden määrää mittaavaan summamuuttujaan sisällytettiin raportoidut lukumäärät kaikkien kolmen kysymyksen osalta. Kantasuomalaisten nuorten osalta puolestaan ystävien määrää mittaavaan summamuuttujaan sisällytettiin raportoidut lukumäärät ensimmäisen ja kolmannen kysymyksen osalta. Mittarin luonteesta johtuen summamuuttujille ei ollut mielekästä laskea reliabiliteettikerrointa.

Ystävyys-suhteiden laatu. Ystävyys-suhteiden laatua tarkasteltiin sosiaalista tukea mittaavan Multidimensional Scale of Perceived Social Support (MSPSS; Dahlem ym., 1991) -kyselyn avulla, koska ystävilta saadun sosiaalisen tuen tiedetään olevan keskeinen ystävyys-suhteiden laatutekijä (Schacter ym., 2021). MSPSS-kyselyssä ystävilta saatua tukea kartoitetaan neljällä väittämällä (esim. ”Voin luottaa ystäviini, kun asiat menevät pieleen”), joiden paikkansapitävyyttä osallistujat arvioivat neliportaisella asteikolla (1 = ei ollenkaan, 4 = paljon). Väittämistä muodostettiin ystävyys-suhteiden laadun keskiarvosummamuuttuja, jonka sisäinen reliabiliteetti osoittautui erittäin hyväksi ($\alpha = .9$). Kyselyn reliabiliteetista ja validiteetista on saatu aiemmissa tutkimuksissa ristiriitaista näyttöä. Osassa tutkimuksista kysely on todettu luotettavaksi ja validiksi useissa eri kulttuureissa (Dahlem ym., 1991; Ramaswamy ym., 2009; Rizwan & Aftab, 2009; Tonsing ym., 2012), mutta uudempi katsausartikkeli on nostanut esiin myös mittarin psykometrisiä rajoitteita (Dambi ym., 2018).

Ystävyys-suhteiden etnisyys. Maahanmuuttajataustaisten nuorten ystävyys-suhteiden etnisyyttä kuvaavat kaksi muuttujaa muodostettiin hyödyntämällä kolmea yllä kuvattua ystävyys-suhteiden määrää selvittävää kysymystä: Muualta kuin omasta maasta tulevien ystävien lukumäärää mittaavaan summamuuttujaan sisältyivät kysymykset 1 (”Montako Suomesta olevaa ystävää sinulla on?”) ja 3 (”Montako sellaista ystävää sinulla on, jotka eivät ole kotoisin samasta maasta kuin sinä, eivätkä ole Suomesta?”), ja omasta maasta tulevien ystävien lukumäärää mitattiin kysymyksellä 2 (”Montako ystävää sinulla on, jotka tulevat samasta maasta kuin sinä?”). Mittarin luonteesta johtuen myöskään ystävyys-suhteiden etnisyyden summamuuttujalle (kysymykset 1 ja 3) ei laskettu reliabiliteettikerrointa.

Emotionaalinen oireilu. Emotionaalista oireilua tarkasteltiin Vahvuuksien ja Vaikeuksien kyselyllä (Koskelainen ym., 2000), joka on Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ; Goodman ym., 1998) -itsearviointimittarin suomenkielinen versio. Kysely koostuu 25:sta väittämästä ja viidestä alaskaalaasta. Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin kyselyn viittä emotionaalista oireilua kuvaavaa

väittämää (esim. “Olen usein onneton, mieli maassa tai itkuinen”). Vastajat arvioivat väittämien paikkaansa pitävyyttä omalla kohdallaan viimeisen kuuden kuukauden aikana kolmiportaisella asteikolla (0 = ei päde, 2 = pätee varmasti). Väittämistä muodostettiin emotionaalisen oireilun keskiarvosummamuuttuja, jonka Cronbachin alfan reliabiliteettiarvo oli hyvä ($\alpha = .8$). Kyselyn reliabiliteetti ja validiteetti on todettu myös aiemmin hyväksi niin kansainvälisissä tutkimuksissa (mm. Goodman, 2001) kuin suomalaisten kouluikäisten populaatiossa tehdyssä tutkimuksessa (Koskelainen ym., 2000).

2.3 Tilastolliset analyysit

Tilastolliset analyysit tehtiin RStudio-ohjelman versiolla 4.1.2. Aineiston lopulliseksi otoskooksi tuli 1977 nuorta, kun alkuperäinen aineisto rajattiin vain yläkouluikäisiin (nuoren ikä: $ka = 13.9$; $kh = 0.85$; $vv = 13-17$) ja siitä poistettiin yhden osallistujan tiedot puutteellisten vastausten vuoksi. Tilastollisia analyyseja varten otos jaettiin synnyinmaan mukaan kantasuomalaisiin ($n = 1750$) ja maahanmuuttajataustaisiin ($n = 196$) nuoriin. (31 nuorta ei ollut vastannut synnyinmaata koskevaan kysymykseen, joten myös he rajautuivat pois analyyseistä). Ryhmien välisiä eroja ystävyysuhteiden laatua ja emotionaalista oireilua mittaavissa muuttujissa testattiin t-testillä ja efektikoko arvioitiin Cohenin d:llä. Tarkasteltavien muuttujien välisiä yhteyksiä tutkittiin ensin Spearmanin korrelaatiokertoimella ja tämän jälkeen lineaarisen regressioanalyysin avulla. Korrelaatioanalyysin monivertailukorjauksiin käytettiin Bonferroni-Holm – korjausta.

Ensimmäisenä tutkimustehtävänä oli tarkastella nuoren ystävyysuhteiden määrän ja laadun yhteyttä emotionaaliseen oireiluun, erikseen kantasuomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten ryhmissä. Regressioanalyysissä selittävinä muuttujana olivat ystävyysuhteiden määrä ja laatu, ja selitettävänä muuttujana emotionaalinen oireilu. Lineaarisen regressioanalyysin edellytykset toteutuivat sekä kantasuomalaisnuorten että maahanmuuttajataustaisten nuorten ryhmässä riittävän hyvin, jotta analyysit voitiin toteuttaa. Toisena tutkimustehtävänä oli tarkastella maahanmuuttajataustaisten nuorten ryhmässä ystävyysuhteiden etnisyyden yhteyttä nuoren emotionaaliseen oireiluun. Regressioanalyysissä selittävinä muuttujina olivat omasta maasta tulevien ystävien lukumäärä ja muualta kuin omasta maasta tulevien ystävien lukumäärä, ja selitettävänä muuttujana emotionaalinen oireilu. Myös tässä lineaarisen regressioanalyysin edellytykset toteutuivat riittävän hyvin analyysien toteuttamiseksi.

3. TULOKSET

3.1 Kuvailevat tulokset

Ystävyys-suhteiden määrän ja laadun sekä emotionaalisen oireilun väliset keskiarvot, keskihajonnat ja vaihteluvälit on esitetty ryhmittäin Taulukossa 1. Lisäksi taulukossa on esitetty t-testisuureet ja niitä vastaavat efektikoot niille muuttujille, joita mitattiin samoilla mittareilla kummassakin ryhmässä. Kokonaisuutena nuorten raportoima ystävien määrä oli melko korkea ja ystävyys-suhteiden laatu arvioitiin keskimäärin varsin hyväksi. Keskiluvuista huomataan, että ystävien kokonaismäärä oli maahanmuuttajilla silmämääräisesti suurempi kuin kantasuomalaisilla, mutta eroa ystävyys-suhteiden määrää mittaavissa muuttujissa ei teknisistä syistä testattu tilastollisesti. Maahanmuuttajanuorilla oli silmämääräisesti myös keskimääräisesti enemmän muista kuin omasta maasta tulevia ystäviä, kun taas kantasuomalaisilla suurin osa ystävistä oli kotoisin Suomesta. Ryhmävertailusta havaittiin, että kantasuomalaisnuoret arvioivat ystävyys-suhteiden laadun paremmaksi kuin maahanmuuttajanuoret. Emotionaalinen oireilu oli keskimäärin melko matalalla tasolla, eikä eronnut merkitsevästi ryhmien välillä.

Taulukko 1

Ystävyys-suhteiden määrän ja laadun sekä emotionaalisen oireilun keskiarvot, keskihajonnat, havaitut vaihteluvälit ja t-testin tulokset (N = 1977)

	Kantasuomalaiset (n = 1750)	Maahanmuuttajat (n = 196)	t-testi	Efektikoko(d)
	ka (kh) (vv)	ka (kh) (vv)		
Ystävyys-suhteiden määrä	19.3 (9.8) (0–40)	27.8 (17.2) (0–60)	-	
Ystävyys-suhteiden laatu	3.3 (0.7) (0–4)	3.2 (0.7) (0–4)	2.5**	0.2
Emotionaalinen oireilu	0.6 (0.5) (0–2)	0.6 (0.4) (0–1.8)	-0.1	0.01
Omasta maasta tulevien ystävien määrä	14.3 (6.5) (0–20)	7.7 (7.0) (0–20)	-	
Muusta kuin omasta maasta tulevien ystävien määrä	4.63 (5.8) (0–20)	20.1 (12.3) (0–40)	-	

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.2 Ystävyys-suhteiden määrän ja laadun yhteys emotionaaliseen oireiluun

Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä tarkastelin ystävyys-suhteiden määrän ja laadun yhteyttä emotionaaliseen oireiluun, erikseen kantasuomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten ryhmissä. Taulukoissa 2 ja 3 esitetyt Spearmanin järjestyskorrelaatiot osoittivat samansuuruisen heikon negatiivisen yhteyden ystävyys-suhteiden laadun ja emotionaalisen oireilun välillä sekä kantasuomalaisten että maahanmuuttajataustaisten nuorten ryhmässä. Samoin ystävien määrän osalta havaittiin hyvin heikko negatiivinen korrelaatio, joka oli samansuuruisen kantasuomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten ryhmissä.

Taulukko 2

Ystävyysuhteiden määrän ja laadun sekä emotionaalisen oireilun väliset korrelaatiot kantasuomalaisnuorten ryhmässä (n = 1750)

Muuttuja	1.	2.	3.
1. Ystävyysuhteiden määrä	-		
2. Ystävyysuhteiden laatu	.23***	-	
3. Emotionaalinen oireilu	-.11***	-.20***	-

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Taulukko 3

Ystävyysuhteiden määrän ja laadun sekä emotionaalisen oireilun väliset korrelaatiot maahanmuuttajataustaisten nuorten ryhmässä (n = 196)

Muuttuja	1.	2.	3.	4.	5.
1. Ystävyysuhteiden määrä	-				
2. Ystävyysuhteiden laatu	.35***	-			
3. Emotionaalinen oireilu	-.08	-.20***	-		
4. Omasta maasta tulevien ystävien määrä	.74***	.26***	-.05	-	
5. Muusta kuin omasta maasta tulevien ystävien määrä	.94***	.29***	-.09	.49***	-

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Ystävyysuhteiden kykyä selittää emotionaalista oireilua tarkastelin lineaarisella regressioanalyysillä. Kantasuomalaisnuorten ryhmässä tilastollisesti merkitseviä emotionaalisen oireilun selittäjiä olivat sekä ystävien määrä että laatu (Taulukko 4). Toisin sanoen korkeampi ystävyysuhteiden määrä ja laatu selittivät vähäisempää emotionaalista oireilua, eli tulos tuki hypoteesia. Selitysasteesta huomataan, että ystävyysuhteiden määrä ja laatu selittivät yhdessä noin 4.0 % emotionaalisen oireilun vaihtelusta kantasuomalaisilla. Myös maahanmuuttajataustaisten nuorten ryhmässä ystävyysuhteiden laatu selitti emotionaalista oireilua tilastollisesti merkitsevällä tasolla, mikä oli oletukseni mukaista (Taulukko 4). Vastoin hypoteesia, ystävyysuhteiden määrä ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitsevä emotionaalisen oireilun selittäjä tässä ryhmässä. Mallin selitysaste oli silti samaa suuruusluokkaa kuin kantasuomalaisten ryhmässä, eli ystävyysuhteiden määrä ja laatu selittivät yhdessä noin 4.0 % emotionaalisen oireilun vaihtelusta.

Taulukko 4

Lineaariset regressiomallit ystävyysuhteiden määrän ja laadun yhteydestä emotionaaliseen oireiluun (N = 1977)

Muuttujat	Emotionaalinen oireilu					
	Kantasuomalaiset (n = 1750)			Maahanmuuttajat (n = 196)		
	β	R^2_{adj}	F (2, 1445)	β	R^2_{adj}	F (2, 145)
Ystävyysuhteiden määrä	-.00**			-.00		
Ystävyysuhteiden laatu	-.13***			-.14**		
		.04	31.99***		.04	4.00*

β = standardoitu regressiokerroin, R^2_{adj} = koko mallin selitysaste, F = koko mallin merkitsevyys

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.3 Ystävyysuhteiden etnisyyden yhteys emotionaaliseen oireiluun maahanmuuttajanuorilla

Toinen tutkimuskysymys koski ystävyysuhteiden etnisyyden yhteyttä emotionaaliseen oireiluun maahanmuuttajataustaisilla nuorilla. Spearmanin korrelaatiot emotionaalisen oireilun kanssa jäivät hyvin heikoiksi (kaikki $\rho < -.1$; Taulukko 3) sekä omasta maasta tulevien ystävien että muualta kuin omasta maasta tulevien ystävien lukumäärään osalta. Myös lineaarisen regressioanalyysin β -

kertoimet jäivät pieniksi, eikä merkitsevää selitysyhteyttä ystävyysuhteiden etnisyyttä kuvaavien muuttujien ja emotionaalisen oireilun välillä havaittu (Taulukko 5). Koska luotu regressiomalli ei ollut tilastollisesti merkitsevä, eivät myöskään yksittäiset selitysosuudet olleet merkitseviä, eikä niiden tarkastelu siksi ollut aiheellista.

Taulukko 5

Lineaarinen regressiomalli ystävyysuhteiden etnisyyden yhteydestä emotionaaliseen oireiluun maahanmuuttajataustaisilla nuorilla (n = 196)

Muuttujat	Emotionaalinen oireilu		
	β	R^2_{adj}	$F(2, 145)$
Omasta maasta tulevien ystävien määrä	.00		
Muusta kuin omasta maasta tulevien ystävien määrä	-.00		
		-.01	0.65

β = standardoitu regressiokerroin, R^2_{adj} = koko mallin selitysaste

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

4. POHDINTA

Tämän tutkimuksen päätavoitteena oli selvittää nuorten ystävyysuhteiden yhteyttä emotionaaliseen oireiluun. Tarkastelin tutkimuksessa, miten ystävyysuhteiden määrä ja laatu ovat yhteydessä emotionaaliseen oireiluun yläkouluikäisten kantasuomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten ryhmissä. Lisäksi olin kiinnostunut siitä, onko ystävyysuhteiden etnisyydellä erityistä merkitystä maahanmuuttajataustaisten nuorten emotionaalisen hyvinvoinnin kannalta.

Aiemman tutkimuksen pohjalta oletin, että ystävyysuhteiden suurempi määrä ja korkeampi laatu olisivat yhteydessä vähäisempään emotionaaliseen oireiluun kummassakin ryhmässä, ja että ystävyysuhteiden laadun merkitys hyvinvoinnille olisi suurempi maahanmuuttajanuorten ryhmässä. Tulokset olivat osittain hypoteesien mukaisia. Ystävyysuhteiden määrän osalta havaittiin negatiivinen yhteys emotionaaliseen oireiluun kantasuomalaisnuorilla, mutta yhteyttä ei havaittu maahanmuuttajanuorilla. Ystävyysuhteiden laadun havaittiin puolestaan olevan oletusten mukaisesti negatiivisessa yhteydessä emotionaaliseen oireiluun maahanmuuttajastatuksesta rippumatta, mutta hypoteesin mukaista erityistä merkitystä juuri maahanmuuttajanuorten ryhmässä ei laadulla havaittu olevan. Ystävyysuhteiden etnisyyden osalta saadut tulokset eivät tukeneet asetettua hypoteesia. Olin oletanut sekä samaan että eri etniseen ryhmään kuuluvien ystävien määrän olevan negatiivisesti yhteydessä maahanmuuttajanuorten emotionaaliseen oireiluun, mutta tulokset eivät osoittaneet omasta maasta tulevien eikä muusta kuin omasta maasta tulevien ystävien määrällä olevan tilastollisesti merkitsevää yhteyttä emotionaalisen oireilun määrään. Kokonaisuutena tutkimuksen tulokset kuitenkin nostavat esiin ystävyysuhteiden merkitystä yläkouluikäisten nuorten hyvinvoinnille.

4.1 Ystävyysuhteet ja emotionaalinen oireilu nuoruusiässä

Nuorten ystävyysuhteiden määrää tarkasteltaessa on aiemmissa tutkimuksissa havaittu nuorilla olevan keskimäärin kaksi tai kolme läheistä ja useampia vähemmän läheisiä ystäviä (Bayer ym., 2018; Uusitalo-Malmivaara & Lehto, 2013; Waldrip ym., 2008). Esimerkiksi vuoden 2016 Tampereen kaupunkiseudun nuorisokyselyssä nuorista suurin osa raportoi omaavansa vähintään neljä luotettavaksi kokemaansa ystävää (Tampereen kaupunkiseudun nuorisopalvelut & Mäki, E., 2017). Tässä tutkimuksessa nuorten raportoima ystävyysuhteiden määrä oli näihin lukuihin nähden melko

suuri, kantasuomalaisilla keskimäärin 19 ja maahanmuuttajataustaisilla jopa 28. Tulos voi kertoa siitä, että kysymys ystävien määrästä ymmärrettiin hyvin eri tavoin ja ystävyys-suhteisiin sisällytettiin myös vähemmän läheisiä vertaissuhteita. Kantasuomalaisten ystäväistä valtaosa oli kotoisin Suomesta (74 %), kun taas maahanmuuttajanuorilla vain reilu neljännes (28 %) ystäväistä oli kotoisin samasta maasta kuin itse. Nämä ryhmien väliset erot eivät ole yllättäviä, ottaen huomioon, että suomalaisissa kouluissa maahanmuuttajataustaiset nuoret ovat vähemmistössä ja ystävyys-suhteiden muodostaminen kantaväestöön kuuluvien nuorten kanssa on sikäli todennäköisempää. Tässä tutkimuksessa ei tarkasteltu erikseen muualta kuin Suomesta tulevien ystävien osuutta, mutta aiemman tutkimustiedon valossa maahanmuuttajataustaisilla näyttäisi olevan myös enemmän maahanmuuttajataustaisia ystäviä ylipäätään, kuin kantaväestöön kuuluvilla (Lessard-Philips ym., 2020).

Viime aikoina huoli nuorten lisääntyvästä emotionaalista oireilusta, eli ahdistus- ja masennusoireilusta, on ollut huomattavassa kasvussa ja julkisen keskustelun kohteena. Tässä tutkimuksessa saatiin arvokasta tietoa Suomessa asuvien kantasuomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten emotionaalista oireilusta, ja siihen mahdollisesti vaikuttavista tekijöistä. Oireilun keskiarvo oli kummassakin ryhmässä hyvin matala ($ka = 0.6$, asteikko 0 – 2), eikä eronnut maahanmuuttajastatuksen mukaan. Nuorista vajaa neljännes (23 %) raportoi emotionaalista oireilua koskevien väittämien sopivan itseensä jonkin verran tai täysin, ja lähes yhtä suuri osa (17 %) ei kokenut väittämien pätevän itseensä ollenkaan. Tulos on hyvin samansuuntainen aiempien tutkimusten kanssa, joissa emotionaalisen oireilun keskiarvo SDQ-mittarilla on tutkimuksesta riippuen ollut noin 0.7 (Koskelainen ym., 2000). Tulos ryhmien samankaltaisuudesta emotionaalisen oireilun suhteen ei myöskään poikkea aiemmasta näytöstä, sillä osassa tutkimuksista maahanmuuttajanuoret ovat raportoineet kantaväestöön kuuluvia nuoria vähemmän psykologista oireilua, ja osassa enemmän (Beiser, 2002; Vieno ym., 2009).

4.2 Ystävyys-suhteiden määrän ja laadun yhteys emotionaaliseen oireiluun

Oletukseni mukaisesti ystävyys-suhteiden määrä oli negatiivisesti yhteydessä emotionaalisen oireilun määrään kantasuomalaisnuorilla. Tämä tarkoitti siis sitä, että mitä enemmän Suomessa syntyneillä nuorilla oli ystäviä, sitä vähäisempiä määriä masennus- ja ahdistusoireita he raportoivat, ja toisaalta mitä vähemmän nuorilla oli ystäviä, sitä suurempaa oli emotionaalinen oireilu. Vastoin oletustani

vastaavaa yhteyttä ei havaittu maahanmuuttajanuorten ryhmässä. Tulos on kantasuomalaisten osalta samansuuntainen kuin Waldripin ja kollegoiden (2008) tulokset, jotka osoittivat ystävien vähäisen määrän olevan yhteydessä suurempaan määrään internalisoivia ja sosiaalisia ongelmia. Toisaalta kyseisessä tutkimuksessa heikompaan mielenterveyteen yhdistettiin erityisesti keskimääräistä alhaisempi ystävien määrä. On siis mahdollista, että ystävyysuhteiden poikkeavan alhainen määrä lisää yksilön haavoittuvuutta mielenterveyden ongelmille, mutta mikäli ystäviä on riittävästi, ei vaihtelulla niiden määrässä ole merkittävää yhteyttä mielenterveyteen. Tämä voisi myös selittää sitä, miksi tässä tutkimuksessa määrällä havaittiin kyllä kantasuomalaisten ryhmässä negatiivinen yhteys emotionaaliseen oireiluun, mutta se oli pieni, eikä tilastollisesti merkitsevää yhteyttä otoskooltaan huomattavasti pienemmässä maahanmuuttajanuorten ryhmässä havaittu ollenkaan.

Ystävyysuhteiden laadun osalta tulokseni tukivat oletusta negatiivisesta yhteydestä emotionaaliseen oireiluun sekä kantasuomalaisilla että maahanmuuttajilla. Toisin sanoen, mitä laadukkaampia nuorten ystävyysuhteet olivat, sitä vähäisemmästä emotionaalisesta oireilusta he raportoivat, ja toisaalta heikompileatuiset ystävyysuhteet olivat yhteydessä suurempaan määrään oireilua. Havaittu yhteys oli samaa suuruusluokkaa kummassakin ryhmässä, mikä poikkesi oletuksestani ystävyysuhteiden laadun erityisestä merkityksestä maahanmuuttajanuorilla. Näin ollen tulokseni vahvistavat aiemmissa tutkimuksissa tehtyjä havaintoja ystävyysuhteiden laadun ja mielenterveysoireilun välisestä yhteydestä ylipäätään (La Greca & Harrison, 2005; Waldrip ym., 2008; You & Bellmore, 2012), sekä antavat samankaltaisia viitteitä kuin La Greca ja Harrisonin (2005) tulokset siitä, että ystävyysuhteiden hyvä laatu voi suojata ahdistukselta ja huono laatu ennustaa emotionaalista oireilua. Maahanmuuttajataustaisten nuorten osalta ystävyysuhteiden laadun ja mielenterveyden välistä yhteyttä tarkastelevassa aiemmassa tutkimuksessa korostui erityisesti ystävyysuhteiden tarjoaman sosiaalisen tuen merkitys mielenterveysongelmilta suojaavana tekijänä (esim. Straiton ym., 2019). Koska tässä tutkimuksessa ystävyysuhteiden laatua tarkasteltiin juuri niiden tarjoaman tuen kautta, ovat saadut tulokset pitkälti yhteneviä aiempien havaintojen kanssa.

Vaikka ystävyysuhteiden laadun ja emotionaalisen oireilun välinen negatiivinen yhteys ei eronnut suuruudeltaan ryhmien välillä, on mahdollista, että mekanismit havaitun yhteyden takana ovat osittain erilaiset maahanmuuttajataustaisilla ja kantasuomalaisilla nuorilla. Yleisesti ystävyysuhteiden tärkeys nuoruusiässä perustuu niiden tarjoamaan ymmärrykseen ja tukeen nuoren itsenäistyessä vanhemmistaan ja käydessä läpi identiteetin muodostumisen prosessia. Tämän lisäksi aiempi tutkimuskirjallisuus viittaa siihen, että maahanmuuttajien ryhmässä ystävyysuhteilla saattaa olla erityinen rooli myös syrjinnältä suojaavana tekijänä. Esimerkiksi Korolin ja kumppaneiden (2020) maahanmuuttajanuorten ystävyysuhteita käsittelevässä tutkimuksessa ystävyysuhteiden laadun havaittiin suojaavan erityisesti etnisestä häirinnästä seuraavalta ongelmakäyttäytymiseltä.

Näiden tulosten valossa onkin mahdollista, että myös osa tässä tutkimuksessa havaitusta yhteydestä ystävyys-suhteiden laadun ja emotionaalisen oireilun välillä selittyy maahanmuuttajataustaisten ryhmässä sillä, että koettu tuki suojaasi nuoria kohtaamastaan syrjinnästä seuraavilta mielenterveysongelmilta.

4.3 Ystävyys-suhteiden etnisyyden yhteys emotionaaliseen oireiluun maahanmuuttajanuorilla

Toisen tutkimuskysymyksen suhteen olin oletanut sekä samaan että eri etniseen ryhmään kuuluvien ystävien määrän olevan negatiivisesti yhteydessä maahanmuuttajanuorten emotionaaliseen oireiluun. Vastoin oletustani, en havainnut yhteyttä ystävyys-suhteiden etnisyyden ja emotionaalisen oireilun välillä. Näin ollen ensinnäkään aikaisempien tutkimusten havainto, jonka mukaan ystävyys-suhteet kantaväestöön saattaisivat ennustaa vähäisempää emotionaalista oireilua, ei saanut tukea (Di Saint Pierre ym., 2015; Khan ym., 2020; Leszczensky ym., 2020; Schulz & Leszczensky, 2016). Myöskään oletukseni samaan etniseen ryhmään kuuluvien ystävien merkityksestä ei saanut tukea. Hypoteesini perustui etnistä identiteettiä käsittelevään aiempaan tutkimuskirjallisuuteen, jossa samaan etniseen ryhmään kuuluvilla ystäville on havaittu yhteys etnisen identiteetin vahvuuteen (Jugert ym., 2020), jolla on puolestaan havaittu positiivisia yhteyksiä mielenterveyteen, esimerkiksi suojaan syrjinnän negatiivisilta mielenterveysvaikutuksilta (Ikram ym., 2016). Aiemmassa tutkimuksessa on myös havaittu maahanmuuttajataustaisten nuorten välisten ystävyys-suhteiden ylipäättään suojaavan heitä masennusoireilulta (McMillan, 2019).

Eräs mahdollinen selitys sille, ettei oletettua yhteyttä havaittu tässä tutkimuksessa, on ystävyys-suhteiden etnisyyttä mittaavien muuttujien operationalisoinnin sopimattomuus käytettyyn otokseen. Samaan etniseen ryhmään kuulumista tarkasteltiin vain jaetun synnyinmaan kautta, vaikka maahanmuuttajataustaisten nuorten ryhmä oli ominaisuuksiltaan hyvin heterogeeninen, ja esimerkiksi Suomessa asuttujen vuosien määrä vaihteli paljon. Onkin oletettavaa, etteivät kaikki tutkimuksen maahanmuuttajanuoret kokeneet voimakasta yhteenkuuluvuutta oman etnisen ryhmänsä kanssa. Esimerkiksi Suomeen vauvaiässä adoptoitu nuori jakaa todennäköisesti useampia etnisyyttä määritteleviä tekijöitä, kuten kielen, uskonnon ja kulttuurin, kantasuomalaisien kuin oman synnyinmaansa väestön kanssa. Näin ollen etnisen identiteetin voidaan olettaa vaihdelleen maahanmuuttajanuorten ryhmässä paljon, mikä puolestaan voi selittää miksi yhteyttä samaan

etniseen ryhmään kuuluvien ystävien määrän ja emotionaalisen oireilun välillä ei tässä tutkimuksessa havaittu, vaikka yhteys olisikin populaatiossa havaittavissa.

4.4 Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset

Tämän tutkimuksen keskeisenä vahvuutena voidaan pitää otoksen suurta kokoa ja edustavuutta, mikä lisäsi tulosten luotettavuutta ja yleistettävyyttä. Tutkimusotos oli sukupuolten suhteen tasapainoinen ja se kerättiin yläkouluista ympäri Suomea, joten tulosten voidaan olettaa yleistyvän hyvin suomalaisiin yläkouluikäisiin nuoriin. Lisäksi maahanmuuttajataustaisten nuorten ryhmässä oli tasaisesti eri maissa syntyneitä ja eri syistä maahan muuttaneita nuoria. Toisena vahvuutena voidaan pitää sitä, että käytetyt SDQ- ja MSPSS-mittarit olivat useissa aiemmissa tutkimuksissa luotettaviksi todettuja, tutkimuskäyttöön vakiintuneita ja reliabiliteettikertoimien perusteella myös tämän tutkimuksen aineistoon sopivia.

Tutkimukseen liittyy myös joitakin tulosten tulkinnassa huomioitavia rajoituksia, joiden pohjalta voidaan esittää jatkotutkimusehdotuksia. Yhtenä rajoituksena on tutkimuksen poikkileikkausasetelma, joka rajoittaa johtopäätösten tekemistä kausaalisuhteista. Saadut tulokset muuttujien välisistä yhteyksistä eivät siis kerro, oliko emotionaalinen oireilu seurausta alhaisesta ystävyysuhteiden määrästä ja laadusta, vai aiheuttivatko mielenterveyden haasteet ongelmia ihmissuhteisiin. Syy-seuraussuhteen osoittamiseksi olisi aihetta tarpeellista tutkia pitkittäistutkimuksella, jossa voitaisiin lisäksi tarkastella mahdollisia yhteyttä välittäviä tai muuntavia tekijöitä, kuten identiteetin vahvuutta. Aiemmat tutkimustulokset tarjoavat kuitenkin alustavaa näyttöä siitä, että ystävyysuhteiden suurempi määrä ja parempi laatu voi ennustaa nuoren vähäisempää emotionaalista oireilua, ja vastaavasti vähäisempi ystävien määrä ja suhteiden heikompi laatu voi ennustaa lisääntyntä oireilua (Waldrip ym., 2008; You & Bellmore, 2012)

Tutkimuksen tulosten yleistettävyyttä arvioitaessa on huomioitava myös joitakin käytettyihin menetelmiin liittyviä rajoituksia. Erityisesti se, että kaikkia tutkittavia muuttujia tarkasteltiin ainoastaan nuoren itsearviointeina. Koska itsearviointi on luonteeltaan subjektiivista, eivät nuorten raportoinnit välttämättä vastaa todellisuutta, vaan niihin saattoivat vaikuttaa myös esimerkiksi nuoren persoonallisuus tai taipumus vastata sosiaalisesti suotavalla tavalla. Myös kulttuurierojen on aiemmissa tutkimuksissa havaittu vaikuttavan vastaustaipumukseen (McNabb, 1990). Tämä on otettava huomioon tutkimuksen tuloksia tulkitessa, koska osallistujia oli monista eri kulttuureista. Lisäksi on mahdollista, että nuoret ovat ymmärtäneet kysymykset hieman eri tavoin. Esimerkiksi

ystävien määrää kartoittaviin kysymyksiin vastaamiseen vaikuttaa huomattavasti se, mitä ihmissuhteita käsitetään kuuluvan ystävyys-suhteisiin. Tulevissa tutkimuksissa näitä rajoituksia voitaisiin välttää keräämällä tietoa useammasta lähteestä, esimerkiksi myös vanhemmilta ja opettajilta, sekä toteuttamalla lomakkeen täyttö yhdessä tutkijan kanssa, jotta voitaisiin varmistaa, että kysymykset on ymmärretty oikein.

Tutkimuksessa käytettyjen standardisoitujenkin mittareiden käyttöön liittyy tiettyjä rajoituksia. Saatuihin tuloksiin on ensinnäkin saattanut vaikuttaa se, ettei ystävyys-suhteiden laatua ja emotionaalista oireilua kuvaavia keskiarvosummamuuttujia muodostettaessa aineistosta poistettu osallistujia, joilla oli puuttuvia vastauksia näihin muuttujiin sisällytetyissä kysymyksissä. Toiseksi, ystävyys-suhteiden laatua tarkasteltiin tutkimuksessa sosiaalista tukea mittaavan MSPSS-kyselyn ystävilta saatua tukea kartoittavilla kysymyksillä. Vaikka alkuperäinen englanninkielinen kysely on todettu luotettavaksi, liittyy sen käännettyihin versioihin tiettyjä psykometrisiä rajoitteita. Melko tuoreessa katsausartikkelissa havaittiin merkittäviä puutteita erityisesti MSPSS:n käännettyjen versioiden rakennevaliditeetissa (Dambi ym., 2018). Vaikka kyseisessä tutkimuksessa ei tarkasteltu kyselyn suomenkielistä versiota, tulee mittarin luotettavuutta koskevan tutkimusnäytön ristiriitaisuus huomioida myös näitä tuloksia arvioitaessa sekä jatkotutkimuksia suunniteltaessa. Lisäksi aiempi tutkimus on nostanut esiin sosiaalisen tuen lisäksi myös muiden ystävyys-suhteiden laatutekijöiden, kuten kiintymyksen, luottamuksen ja tyytyväisyyden, merkitystä nuorten mielenterveydelle (La Greca & Harrison, 2005), joskin näitä koskeva tutkimus on ollut sosiaalista tukea vähäisempää. Tulevissa tutkimuksissa olisi kuitenkin suositeltavaa käyttää monipuolisempia ystävyys-suhteiden laadun mittareita. Eräs tällainen voisi olla nuoruusikäisten ja nuorten aikuisten ystävyys-suhteiden laadun tutkimukseen kehitetty Friendship Qualities Scale (FQS) (Bukowski ym., 1994), joka käsittää viisi keskeistä ystävyys-suhteiden laadun ulottuvuutta ja joka on todettu psykometrisilta ominaisuuksiltaan hyväksi useissa eri kulttuureissa (Atik ym., 2014; Ponti ym., 2010).

Viimeisinä tutkimuksen mahdollisina rajoitteina on syytä todeta aineiston epätasainen jakautuminen kantasuomalais- ja maahanmuuttajanuorten välillä sekä jo aiemmin mainittu maahanmuuttajaryhmän heterogeenisyys. Vaikka tutkimuksen kokonaisotos oli varsin suuri, oli maahanmuuttajanuorten osuus aineistosta melko pieni (10 %), mikä saattoi osaltaan vaikuttaa siihen, ettei maahanmuuttajien ryhmässä havaittu merkitsevää yhteyttä ystävyys-suhteiden määrän ja emotionaalisen oireilun välillä. Maahanmuuttajataustaisia nuoria tarkasteltiin tutkimuksessa yhtenä ryhmänä, ja saadut tulokset olisivat saattaneet olla erilaisia, mikäli esimerkiksi pakolaisia ja työperäisesti maahan muuttaneita olisi tarkasteltu omina ryhminään. Psykologisen oireilun on osoitettu olevan pakolaistaustaisilla huomattavasti yleisempää kuin kantaväestössä tai työperäisistä

syistä maahan muuttaneilla (Carta ym., 2005; Kirmayer ym., 2011). Tulevissa maahanmuuttajanuoria koskevissa tutkimuksissa tulisikin kiinnittää erityistä huomiota siihen, että tuloksiin mahdollisesti vaikuttavien moninaisten taustatekijöiden vaikutus on huomioitu.

4.5 Tutkimuksen merkitys

Mielenterveyden oireilu on yleistä nuoruusiässä, ja erityisesti emotionaalisten ongelmien määrän on havaittu olevan kasvussa (Collishaw ym., 2010; Daly, 2022; Aalto-Setälä & Marttunen, 2007). Jotta nuorten mielenterveyttä osattaisiin tukea ja hoitaa mahdollisimman hyvin, on tärkeää tunnistaa sekä sitä haavoittavat että suojaavat tekijät. Tämän tutkimuksen tulokset korostavat ystävyys-suhteiden merkitystä nuoren mielenterveyden kannalta. Tulokset täydentävät aiempaa ulkomaista tutkimusnäyttöä ystävyys-suhteiden ja emotionaalisen oireilun välisistä yhteyksistä, ja tarjoavat arvokasta tietoa näiden tulosten yleistymisestä myös suomalaisnuoriin.

Saatujen tulosten valossa on tärkeää pohtia tapoja tukea nuorten ystävyys-suhteiden muodostumista. Esimerkiksi kouluille on nykyisin tarjolla erilaisia psykososiaalisia interventioita, joiden keskeisenä tavoitteena on ystävyys-suhteiden laadun kannalta oleellisten kaveritaitojen, kuten hyväksynnän ja tuen tarjoamisen harjoittaminen. Muun muassa suomalaisissa alakouluissa laajalti käytössä olevalla Yhteispeli-ohjelmalla on pyritty vahvistamaan lasten vuorovaikutustaitoja (Kampman, 2015). Tämän tyyppiset matalan kynnyksen tukitoimet ovat arvokkaita, sillä ne voivat tukea lasten ja nuorten hyvinvointia useilla eri osa-alueilla. Ystävyys-suhteiden ja sosiaalisten taitojen tukeminen lieneekin oleellista riippumatta siitä, ovatko haasteet vertaissuhteissa enemmän seurausta mielenterveyden oireilusta vai sen taustalla vaikuttavia tekijöitä.

Tutkimuksen tulosten valossa kaveritaitoihin keskittyvistä interventioista hyötyisivät todennäköisesti yhtä lailla kantasuomalaiset kuin maahanmuuttajataustaisetkin nuoret. Vaikka osa saaduista tuloksista erosi maahanmuuttajataustasta riippuen, oli havainto ystävyys-suhteiden merkityksestä emotionaaliselle oireilulle ylipäättään samansuuntainen kantasuomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten ryhmissä. Tutkimusta olisi kuitenkin jatkossa syytä fokusoida vielä rajatumminkin juuri maahanmuuttaja- ja erityisesti pakolaistaustaisten nuorten ystävyys-suhteisiin, jotta tukitoimet osattaisiin kohdistaa juuri niihin nuoriin, jotka ovat erityisessä riskissä mielenterveyden häiriintymiselle. Lisäksi tulevaa nuorten ystävyys-suhteisiin keskittyvää tutkimusta olisi perusteltua laajentaa käsittämään myös muita mielenterveyden ulottuvuuksia, sillä aiempi tutkimus on osoittanut ystävyys-suhteilla olevan moninaisia yhteyksiä nuorten psyykkiseen oireiluun

myös emotionaalisen oireilun ulkopuolella (mm. Waldrip ym., 2008). Näiden yhteyksien tarkastelu voisi antaa arvokasta tietoa esimerkiksi siitä, miten ystävyys-suhteiden merkitys eroaa tyttöjen ja poikien välillä, sillä psyykkisten ongelmien on havaittu ilmenevän eri tavoin sukupuolesta riippuen, poikien oireillessa enemmän ulospäin ja tyttöjen sisäänpäin (Koponen & Jehkonen, 2019).

Kokonaisuudessaan tässä tutkimuksessa saatu tieto korostaa ystävyys-suhteiden ainutlaatuista merkitystä mielen hyvinvoinnille nuoruusiässä, painottaen etenkin niiden tarjoaman sosiaalisen tuen tärkeyttä. Yhdessä aiemman tutkimustiedon kanssa tämä antaa viitteitä siitä, että eräs tärkeä keino mielenterveysongelmien ehkäisemiseksi on kohdistaa promotiivisia ja preventiivisiä psykososiaalisia interventioita juuri nuoruusiän vertaissuhteisiin. Nuoruusiässä saatu apu ja tuki voi parhaimmillaan toimia ihmissuhteita kannattelevana voimana pitkälle aikuisuuteen asti.

LÄHTEET

- Aalto-Setälä, T., & Marttunen, M. (2007). Nuoren psyykkinen oireilu—Häiriö vai normaalia kehitystä? *Duodecim*, *123*(2), 207.
- Atik, Z. E., Çok, F., Çoban, A. E., Dogan, T., & Karaman, N. G. (2014). The Turkish adaptation of the Friendship Qualities Scale: A validity and reliability Study*. *Kuram ve Uygulamada Egitim Bilimleri*, *14*(2), 440–446.
- Balidemaj, A., & Small, M. (2019). The effects of ethnic identity and acculturation in mental health of immigrants: A literature review. *International Journal of Social Psychiatry*, *65*(7–8), 643–655. <https://doi.org/10.1177/0020764019867994>
- Bayer, J. K., Mundy, L., Stokes, I., Hearps, S., Allen, N., & Patton, G. (2018). Bullying, mental health and friendship in Australian primary school children. *Child and Adolescent Mental Health*, *23*(4), 334–340. <https://doi.org/10.1111/camh.12261>
- Beiser, M., Feng, H., Hyman, I., & Tousignant, M. (2002). Poverty, family process, and the mental health of immigrant children in Canada. *American Journal of Public Health*, *92*(2), 220–227. <https://doi.org/10.2105/AJPH.92.2.220>
- Benner, A. D., Wang, Y., Shen, Y., Boyle, A. E., Polk, R., & Cheng, Y. P. (2018). Racial/ethnic discrimination and well-Being during adolescence: A meta-analytic review. *The American Psychologist*, *73*(7), 855–883. <https://doi.org/10.1037/amp0000204>
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L., & Vedder, P. (2006). Immigrant youth: acculturation, identity, and adaptation. *Applied Psychology*, *55*(3), 303–332. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2006.00256.x>
- Betancourt, T. S., Newnham, E. A., Birman, D., Lee, R., Ellis, B. H., & Layne, C. M. (2017). Comparing trauma exposure, mental health needs, and service utilization across clinical samples of refugee, immigrant, and U.S.-origin children: Mental Health Service Use for Refugee Children. *Journal of Traumatic Stress*, *30*(3), 209–218. <https://doi.org/10.1002/jts.22186>
- Bostean, G. (2013). Does selective migration explain the hispanic paradox? A comparative analysis of Mexicans in the U.S. and Mexico. *Journal of Immigrant and Minority Health*, *15*(3), 624–635. <https://doi.org/10.1007/s10903-012-9646-y>
- Bukowski, W. M., Hoza, B., & Boivin, M. (1994). Measuring friendship quality during pre- and early adolescence: The development and psychometric properties of the Friendship Qualities Scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, *11*(3), 471–484. <https://doi.org/10.1177/0265407594113011>

- Carta, M. G., Bernal, M., Hardoy, M. C., & Haro-Abad, J. M. (2005). Migration and mental health in Europe (the state of the mental health in Europe working group: Appendix 1). *Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health: CP & EMH*, 1, 13. <https://doi.org/10.1186/1745-0179-1-13>
- Castaneda, A. E., Rask, S., Koponen, P., Mölsä, M., & Koskinen, S. (2012). *Maahanmuuttajien Terveys ja Hyvinvointi: Tutkimus Venäläis-, Somalialais- ja Kurditaustaisista Suomessa* (2. uud. p.). Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.
- Chang, L., Morrissey, R. F., & Koplewicz, H. S. (1995). Prevalence of psychiatric symptoms and their relation to adjustment among Chinese-American youth. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 34(1), 91–99. <https://doi.org/10.1097/00004583-199501000-00019>
- Coleman, J. C. (2011). *The Nature of Adolescence*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203805633>
- Collishaw, S., Maughan, B., Natarajan, L., & Pickles, A. (2010). Trends in adolescent emotional problems in England: A comparison of two national cohorts twenty years apart: Twenty-year trends in emotional problems. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 51(8), 885–894. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2010.02252.x>
- Cotterell, J. (2007). *Social Networks in Youth and Adolescence* (2nd edition.). Routledge.
- Dahlem, N. W., Zimet, G. D., & Walker, R. R. (1991). The Multidimensional Scale of Perceived Social Support: A confirmation study. *Journal of Clinical Psychology*, 47, 756–761. [https://doi.org/10.1002/1097-4679\(199111\)47:6<756::AID-JCLP2270470605>3.0.CO;2-L](https://doi.org/10.1002/1097-4679(199111)47:6<756::AID-JCLP2270470605>3.0.CO;2-L)
- Daly, M. (2022). Prevalence of depression among adolescents in the U.S. From 2009 to 2019: Analysis of trends by sex, race/ethnicity, and income. *Journal of Adolescent Health*, 70(3), 496–499. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2021.08.026>
- Dambi, J. M., Corten, L., Chiwaridzo, M., Jack, H., Mlambo, T., & Jelsma, J. (2018). A systematic review of the psychometric properties of the cross-cultural translations and adaptations of the Multidimensional Perceived Social Support Scale (MSPSS). *Health and Quality of Life Outcomes*, 16(1), 80. <https://doi.org/10.1186/s12955-018-0912-0>
- De Goede, I. H. A., Branje, S. J. T., & Meeus, W. H. J. (2009). Developmental changes and gender differences in adolescents' perceptions of friendships. *Journal of Adolescence*, 32(5), 1105–1123. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2009.03.002>
- Di Saint Pierre, F., Martinovic, B., & De Vroome, T. (2015). Return wishes of refugees in the Netherlands: The role of integration, host national identification and perceived discrimination.

Journal of Ethnic and Migration Studies, 41(11), 1836–1857.

<https://doi.org/10.1080/1369183X.2015.1023184>

Erikson, E. H. (1950). *Childhood and society*. Norton.

Erikson, E. H. (1994). *Identity: Youth and Crisis*. Norton.

Fazel, M., Wheeler, J., & Danesh, J. (2005). Prevalence of serious mental disorder in 7000 refugees resettled in western countries: A systematic review. *The Lancet (British Edition)*, 365(9467), 1309–1314. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(05\)61027-6](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(05)61027-6).

Goodman, R. (2001). Psychometric properties of the strengths and difficulties questionnaire. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 40(11), 1337–1345. <https://doi.org/10.1097/00004583-200111000-00015>

Goodman, R., Meltzer, H., & Bailey, V. (1998). The Strengths and Difficulties Questionnaire: A pilot study on the validity of the self-report version. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 7(3), 125–130. <https://doi.org/10.1007/s007870050057>

Hodges, E. V. E., Boivin, M., Vitaro, F., & Bukowski, W. M. (1999). The power of friendship: protection against an escalating cycle of peer victimization. *Developmental Psychology*, 35(1), 94–101. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.35.1.94>

Ikram, U. Z., Snijder, M. B., de Wit, M. A., S, Schene, A. H., Stronks, K., & Kunst, A. E. (2016). Perceived ethnic discrimination and depressive symptoms: The buffering effects of ethnic identity, religion and ethnic social network. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 51(5), 679–688. <https://doi.org/10.1007/s00127-016-1186-7>

Jimenez, D. E., Bartels, S. J., Cardenas, V., Dhaliwal, S. S., & Alegría, M. (2012). Cultural beliefs and mental health treatment preferences of ethnically diverse older adult consumers in primary care. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*, 20(6), 533–542. <https://doi.org/10.1097/JGP.0b013e318227f876>

Jugert, P., Leszczensky, L., & Pink, S. (2020). Differential influence of same- and cross-ethnic friends on ethnic-racial identity development in early adolescence. *Child Development*, 91(3), 949–963. <https://doi.org/10.1111/cdev.13240>

Kampman, M. (2015). *Yhteispeli koulussa: Opas hyvinvoinnin ja vuorovaikutuksen vahvistamiseen*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Kankaanpää, R., Aalto, S., Vänskä, M., Lepistö, R., Punamäki-Gitai, R.-L., Soye, E., Watters, C., Andersen, A., Hilden, P. K., Derlyun, I., Verelst, A., & Peltonen, K. (2022). *Effectiveness of psychosocial school interventions in Finnish schools for refugee and immigrant children, “Refugees Well School” in Finland (RWS-FI): a protocol for a cluster randomized controlled trial*.

- Kenny, R., Dooley, B., & Fitzgerald, A. (2013). Interpersonal relationships and emotional distress in adolescence. *Journal of Adolescence*, *36*(2), 351–360. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2012.12.005>
- Khan, S. S., Garnett, N., Hult Khazaie, D., Liu, J. H., & Gil de Zúñiga, H. (2020). Opium of the people? National identification predicts well-being over time. *British Journal of Psychology*, *111*(2), 200–214. <https://doi.org/10.1111/bjop.12398>
- Kirmayer, L. J., Narasiah, L., Munoz, M., Rashid, M., Ryder, A. G., Guzder, J., Hassan, G., Rousseau, C., Pottie, K., & for the Canadian Collaboration for Immigrant and Refugee Health (CCIRH). (2011). Common mental health problems in immigrants and refugees: General approach in primary care. *Canadian Medical Association Journal*, *183*(12), E959–E967. <https://doi.org/10.1503/cmaj.090292>
- Koponen, V., & Jehkonen, V. (2019) Naisen tarkkaavaisuushäiriö – lapsuudesta aikuisuuteen. *Duodecim*, *135*(3), 283-8.
- Korol, L., Bayram Özdemir, S., & Stattin, H. (2020). Friend support as a buffer against engagement in problem behaviors among ethnically harassed immigrant adolescents. *The Journal of Early Adolescence*, *40*(7), 885–913. <https://doi.org/10.1177/0272431619880620>
- Koskelainen, M., Sourander, A., & Kaljonen, A. (2000). The Strengths and Difficulties Questionnaire among Finnish school-aged children and adolescents. *European Child & Adolescent Psychiatry*, *9*(4), 277–284. <https://doi.org/10.1007/s007870070031>
- La Greca, A. M., & Harrison, H. M. (2005). Adolescent peer relations, friendships, and romantic relationships: Do they predict social anxiety and depression? *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, *34*(1), 49–61. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp3401_5
- Laurence Lessard-Philips, Veronika Fajth, & Mariña Fernandez-Reino. (2020). *Migrants' social relationships, identity and civic participation in the UK. (Migration Observatory Briefing)*. 2020. <https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/migrants-social-relationships-identity-and-civic-participation-in-the-uk/>
- Laursen, B. P., & Collins, W. A. (2011). *Relationship Pathways: From Adolescence to Young Adulthood*. SAGE Publications, Incorporated. <https://doi.org/10.4135/9781452240565>
- Leszczensky, L., Maxwell, R., & Bleich, E. (2020). What factors best explain national identification among Muslim adolescents? Evidence from four European countries. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, *46*(1), 260–276. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2019.1578203>
- Lönnqvist, J., Marttunen, M., Henriksson, M., Partonen, T., & Aalberg, V. (2021). *Psykiatria*. Kustannus Oy Duodecim.

- McMillan, C. (2019). Tied Together: Adolescent friendship networks, immigrant status, and health outcomes. *Demography*, *56*(3), 1075–1103. <https://doi.org/10.1007/s13524-019-00770-w>
- McNabb, S. (1990). Self-reports in cross-cultural contexts. *Human Organization*, *49*(4), 291–299. <https://doi.org/10.17730/humo.49.4.p26p4u58nmn44054>
- Meeus, W. (2016). Adolescent psychosocial development: A review of longitudinal models and research. *Developmental Psychology*, *52*(12), 1969–1993. <https://doi.org/10.1037/dev0000243>
- Merikangas, K. R., He, J., Burstein, M., Swanson, S. A., Avenevoli, S., Cui, L., Benjet, C., Georgiades, K., & Swendsen, J. (2010). Lifetime prevalence of mental disorders in U.S. adolescents: Results from the national comorbidity survey replication— Adolescent supplement (NCS-A). *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, *49*(10), 980–989. <https://doi.org/10.1016/j.jaac.2012.05.017>
- O'Connor, R. A. G., van den Bedem, N., Blijd-Hoogewys, E. M. A., Stockmann, L., & Rieffe, C. (2022). Friendship quality among autistic and non-autistic (pre-) adolescents: Protective or risk factor for mental health? *Autism*, 136236132110734. <https://doi.org/10.1177/13623613211073448>
- Pellegrini, A. D., Bartini, M., & Brooks, F. (1999). School bullies, victims, and aggressive victims: factors relating to group affiliation and victimization in early adolescence. *Journal of Educational Psychology*, *91*(2), 216–224. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.91.2.216>
- Phinney, J. S., & Chavira, V. (1992). Ethnic identity and self-esteem: An exploratory longitudinal study. *Journal of Adolescence (London, England.)*, *15*(3), 271–281. [https://doi.org/10.1016/0140-1971\(92\)90030-9](https://doi.org/10.1016/0140-1971(92)90030-9)
- Pica, E., & Verno, K. (2012). The changing nature of friendships over the lifespan. *Modern Psychological Studies*, *17*(2), 36–42. <https://doi.org/10.1037/e568892012-005>
- Ponti, L., Guarnieri, S., Smorti, A., & Tani, F. (2010). A measure for the study of friendship and romantic relationship quality from adolescence to early-adulthood. *The Open Psychology Journal*, *3*(1), 76–87. <https://doi.org/10.2174/1874350101003010076>
- Ramaswamy, V., Aroian, K. J., & Templin, T. (2009). Adaptation and psychometric evaluation of the Multidimensional Scale of Perceived Social Support for Arab American adolescents. *American Journal of Community Psychology*, *43*, 49–56. <https://doi.org/10.1007/s10464-008-9220-x>
- Rizwan, M., & Aftab, S. (2009). Psychometric properties of the Multidimensional Scale of Perceived Social Support in Pakistani young adults. *Pakistan Journal of Psychology*, *40*, 51–65.
- Rosenzweig, M., Smith, J., Massey, D. S., & Jasso, G. (2004). Immigrant health: Selectivity and

- acculturation, (2004). *Critical Perspectives on Racial and Ethnic Differences in Health in Late Life*, 227-266. National Academic Press. <https://doi.org/10.1920/wp.ifs.2004.0423>
- Sangalang, C. C., Becerra, D., Mitchell, F. M., Lechuga-Peña, S., Lopez, K., & Kim, I. (2019). Trauma, post-migration stress, and mental health: A comparative analysis of refugees and immigrants in the United States. *Journal of Immigrant and Minority Health*, 21(5), 909–919. <https://doi.org/10.1007/s10903-018-0826-2>
- Schacter, H. L., Lessard, L. M., Kiperman, S., Bakth, F., Ehrhardt, A., & Uganski, J. (2021). Can friendships protect against the health consequences of peer victimization in adolescence? A Systematic Review. *School Mental Health*, 13(3), 578–601. <https://doi.org/10.1007/s12310-021-09417-x>
- Schulz, B., & Leszczensky, L. (2016). Native friends and host country identification among adolescent immigrants in Germany: The role of ethnic boundaries. *The International Migration Review*, 50(1), 163–196. <https://doi.org/10.1111/imre.12163>
- Schwartz, S. J., Unger, J. B., Zamboanga, B. L., & Szapocznik, J. (2010). Rethinking the concept of acculturation: Implications for theory and research. *American Psychologist*, 65(4), 237–251. <https://doi.org/10.1037/a0019330>
- Sigelman. (2014). *Life-span Human Development*. Cengage Learning.
- Smokowski, P. R., & Bacallao, M. L. (2007). Acculturation, internalizing mental health symptoms, and self-esteem: cultural experiences of Latino adolescents in North Carolina. *Child Psychiatry and Human Development*, 37(3), 273–292. <https://doi.org/10.1007/s10578-006-0035-4>
- Straiton, M. L., Aambø, A. K., & Johansen, R. (2019). Perceived discrimination, health and mental health among immigrants in Norway: The role of moderating factors. *BMC Public Health*, 19(1), 325. <https://doi.org/10.1186/s12889-019-6649-9>
- Strohmeier, D., Kärnä, A., & Salmivalli, C. (2011). Intrapersonal and interpersonal risk factors for peer victimization in immigrant youth in Finland. *Developmental Psychology*, 47(1), 248–258. <https://doi.org/10.1037/a0020785>
- Sutela, H. & Larja, L. (2015). *Yli puolet Suomen ulkomaalaistaustaisista muuttanut maahan perhesyistä*. Tilastokeskus. https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/art_2015-10-15_001.html
- Tampereen kaupunkiseudun nuorisopalvelut, & Mäki, E. (2017). *Tampereen kaupunkiseudun nuorisokysely 2016*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto, Finnish Social Science Data Archive.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2018). *Kouluterveyskysely 2017*.

<https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk3>

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2021). *Kouluterveyskysely 2021*.
<https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2021, marraskuu 29). *Käsitteet—Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus—THL*. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyontueksi/kasitteet>
- Tonsing, K., Zimet, G. D., & Tse, S. (2012). Assessing social support among South Asians: The multidimensional scale of perceived social support. *Asian Journal of Psychiatry*, 5, 164–168. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2012.02.012>
- Umaña-Taylor, A. J., & Shin, N. (2007). An examination of ethnic identity and self-esteem with diverse populations: Exploring variation by ethnicity and geography. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 13(2), 178–186. <https://doi.org/10.1037/1099-9809.13.2.178>
- Uusitalo-Malmivaara, L., & Lehto, J. E. (2013). Social factors explaining children's subjective happiness and depressive symptoms. *Social Indicators Research*, 111(2), 603–615. <https://doi.org/10.1007/s11205-012-0022-z>
- Vieno, A., Santinello, M., Lenzi, M., Baldassari, D., & Mirandola, M. (2009). Health status in immigrants and native early adolescents in Italy. *Journal of Community Health*, 34(3), 181–187. <https://doi.org/10.1007/s10900-008-9144-2>
- Waldrip, A. M., Malcolm, K. T., & Jensen-Campbell, L. A. (2008). With a little help from your friends: The importance of high-quality friendships on early adolescent adjustment. *Social Development*, 17(4), 832–852. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2008.00476.x>
- Walsh, S. D., Harel-Fisch, Y., & Fogel-Grinvald, H. (2010). Parents, teachers and peer relations as predictors of risk behaviors and mental well-being among immigrant and Israeli born adolescents. *Social Science & Medicine*, 70(7), 976–984. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2009.12.010>
- Way, N., & Silverman, L. R. (2012). The quality of friendships during adolescence: Patterns across context, culture, and age. Teoksessa *Adolescence and beyond: Family processes and development* (ss. 91–112). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199736546.003.0007>
- World Health Organization. (2022). *World mental health report. Transforming mental health for all*. (s. 296).
- Yip, T., Gee, G. C., & Takeuchi, D. T. (2008). Racial discrimination and psychological distress: The impact of ethnic identity and age among immigrant and United States-born Asian adults. *Developmental Psychology*, 44(3), 787–800. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.44.3.787>

You, J.-I., & Bellmore, A. (2012). Relational peer victimization and psychosocial adjustment: The mediating role of best friendship qualities. *Personal Relationships*, *19*(2), 340–353. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2011.01365.x>